

sborník ze semináře

OPEN SPACE

**DEMOKRATICKÉ EKONOMIKY
A UDRŽITELNOST**

Hostětín 31. 1.–3. 2. 2008

Trast pro ekonomiku a společnost
Květen 2008

OPEN SPACE

**DEMOKRATICKÉ EKONOMIKY
A UDRŽITELNOST**

Trast pro ekonomiku a společnost je český nezávislý think-tank. Trast podporuje odborníky a zainteresovanou veřejnost v práci na ekonomických a sociálních modelech, konceptech a praktických řešeních, podporujících sociální spravedlnost, udržitelnost a korporátní odpovědnost. Trast chce především otevírat a rozšiřovat odbornou i veřejnou diskusi a kritiku převládajících premis neoklasické ekonomie a neoliberalismu, analyzovat důsledky a možná rizika současných politik pro sféru sociální a ekologickou a pro koncepci demokratického a právního státu a přinášet konstruktivní návrhy možných řešení, podporovat vznik, rozvoj a fungování lokálních, etických, demokratických ekonomických alternativ fungujících v praxi a přispívat k formování a rozvoji kritického myšlení v české společnosti. Jednotlivé cíle Trastu jsou naplňovány v rámci tematických programů *Přímé zahraniční investice*, *Policy Interventions*, *Lokální etické a demokratické ekonomiky* a *Energie*.

Ekologický institut Veronica je profesionální pracoviště ZO ČSOP Veronica. Navazuje na tradici časopisu Veronica, který vznikl v roce 1986 jako regionálně zaměřený časopis se zájmem spojit kulturu s ochranou přírody a kultivovanou formou šířit ekologickou osvětu. Od podzimu 2006 je otevřeno vzdělávací středisko – Centrum Veronica Hostětín.

Věnujeme se následujícím odborným programům:

- Ochrana přírody a krajiny
- Zelená domácnost, zelený úřad
- Ochrana klimatu, úspory energie a obnovitelné zdroje
- Zapojování veřejnosti do plánovacích a rozhodovacích procesů
- Udržitelný regionální rozvoj

Naše odborná a vzdělávací činnost je určena pro nejširší veřejnost, odborníky, představitele a pracovníky veřejné správy, vzdělávací instituce, jiné nevládní organizace, učitele a studenty středních i vysokých škol, malé a střední podniky.

Posláním Ekologického institutu Veronica je podpora šetrného vztahu k přírodě, krajině a jejím přírodním i kulturním hodnotám.

Open Space 2008 – Demokratické ekonomiky a udržitelnost

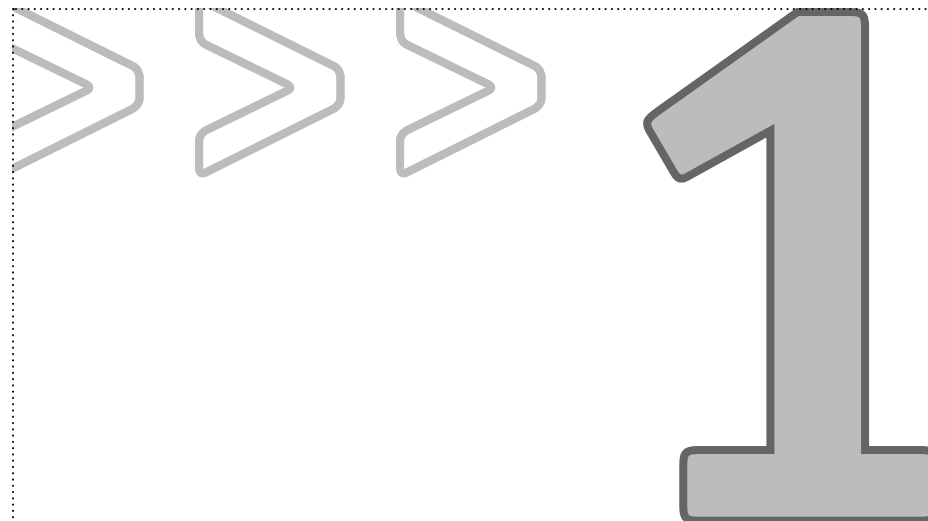
Seminář navazuje na podobný loňský, zaměřený na tzv. lokální ekonomiky. Pojem demokratické ekonomiky v užším smyslu označuje existující ekonomické entity, které se odlišují od klasických firem tím, že v jejich fungování je obsažen princip vzájemné pomoci a svépomoci a jsou řízené demokraticky – ne na principu „jeden dolar jeden hlas“, jako např. akciové společnosti, ale na principu „jeden člen jeden hlas“. Členové mohou být totožní s investory, s výrobcí a/nebo s klienty. Provozují sice ekonomické aktivity (produkují statky a služby), ale cílem jejich aktivit je často spíše aktivita sama, nežli zisk jako takový. Příklady: odbytové zemědělské družstvo, výtvarná dílna při malé obci, obecně prospěšná společnost, zaměřená na ekologickou osvětu, družstevní záložna, neziskové nakladatelství, obecní prodejna, chráněná dílna, tělovýchovná jednota, malé bytové družstvo, společenství vlastníků, klub na sdílení automobilů (carsharing) nebo organizace, která takovýmto organizacím pomáhá na svět. V širším smyslu sem lze zahrnout i systémy místních měn, fair trade a další svépomocné ekonomické systémy. Protože hlavním cílem takovýchto organizací často není zisk a jsou řízené na demokratickém principu, mohou se stát a mnohde již jsou ekonomickým nástrojem trvalé udržitelnosti.

O technice Open Space / Otevřený prostor

Setkání typu open-space je typicky několikadenní, pouze s široce definovaným tématem. Cílem je dát dohromady lidi, kteří mají nejrůznější názory na dané téma a pokud možno i praktické zkušenosti. Umožnit jim diskusi, ve které by si tříbili argumenty a inspirovali se navzájem. Jednotliví účastníci mohou prezentovat svoje projekty, témata, otázky k diskusi, případně se účastnit pouze pasivně (tzv. „motýli“ – sedí a jsou krásní). Účastníci mohou též přebíhat mezi jednotlivými bloky od tématu k tématu (tzv. „čmeláci“ – přelétávají). Obvyklé je mít dva až čtyři programové bloky – jeden až dva dopoledne a další odpoledne. Konečná podoba detailního programu se tvoří až v průběhu akce podle zájmu účastníků a za asistence facilitátora. Z jednotlivých programových bloků se pořizují zápisy pro účely plánování dalších akcí a zprostředkování myšlenek semináře dalším zájemcům.

>>> obsah

Pár slov na úvod	7
Demokratické ekonomiky a související pojmy	9
Sociální podnikání v České republice	12
Jak funguje družstvo?	14
Nepodmíněný příjem	16
Družstevnictví do r. 1948 a po r. 1989	19
Inspirativní projekty ze zahraničí.....	24
Udržitelný ekonomický systém pro ekologické podnikání.....	26
Fair Trade družstva v Kolumbii	28
Nákupní „mikrodružstva“ ve velkých městech; příklady Horního mlýna.....	31
Malí vs. velcí – existuje diskriminace?	33
Decentralizace energetiky	35
Sociální podnikání a jeho vztah k životnímu prostředí.....	37
Představení projektu konopného BIO družstva Černíč	41
Ekonomie versus kulturní identita.....	43
Představení nově vzniklého politického hnutí Klíčové hnutí	45
Legislativní podněty z Open Space 2008.....	47
Program semináře	49

PÁR SLOV NA ÚVOD

V roce 2007 uspořádal Trast pro ekonomiku a společnost první seminář typu Open space „O lokálních ekonomikách a udržitelném rozvoji“ v Růždce na Valašsku ve spolupráci s Českým svazem ochránců přírody z Valašského Meziříčí. Seminář měl úspěch a tak jsme se rozhodli podobnou akci zopakovat o rok později s trošku jiným tématem: demokratické ekonomiky a udržitelnost. Tentokrát ve spolupráci s Centrem Veronica Hostětín

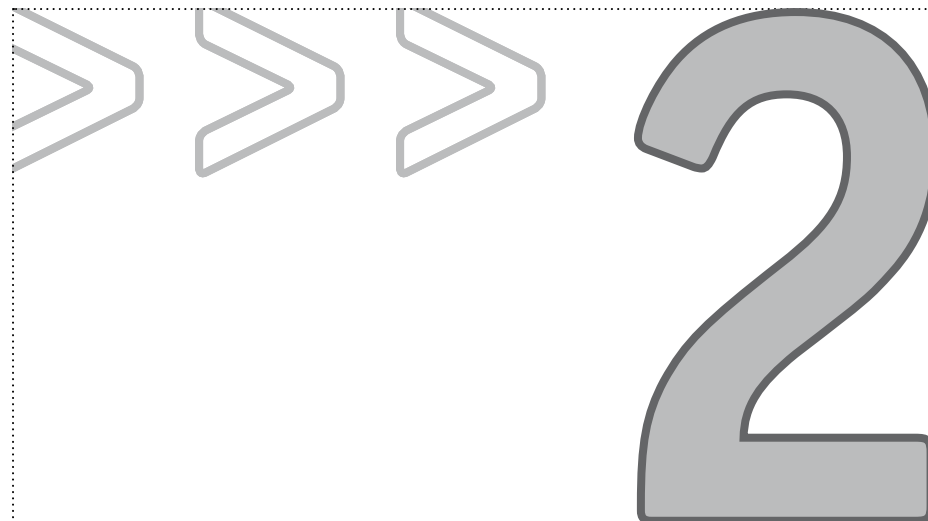
Impuls k tomuto tématu vznikl již loni, kdy Trast pomohl na svět českému překladu knížky předválečného československého družstevního činovníka Dr. Ladislava Feierabenda, později ministra v londýnské exilové vládě a ještě později exulanta v Americe. Tam Feierabend v roce 1952 vydal útlou knížku o autentickém československém venkovském družstevnictví, které právě tehdy likvidoval nový režim prostřednictvím tzv. kolektivizace vesnice. Svoji knížku ukončil slovy o tom, že duch vzájemné pomoci a spolupráce je základem každé demokracie a nelze jej zničit, a to ani komunisty v Československu.

Cílem semináře bylo navázat na slavnou českou družstevní tradici otázkou po její současné podobě. Jak je to s demokraticky řízenými a etickými podniky u nás dnes? Jak je propojit se současným ekologickým hnutím? Co je to sociální podnikání a jak rozšířit jeho potenciál? V čem spočívá princip trojího zisku a jak souvisí s udržitelným rozvojem? Jaká jsou ideová východiska, šance a bariéry demokratických ekonomik u nás? Co už existuje a funguje? Co lze zlepšit a kde najít inspiraci? To byly některé otázky, o nichž jsme doufali, že se na semináři objeví.

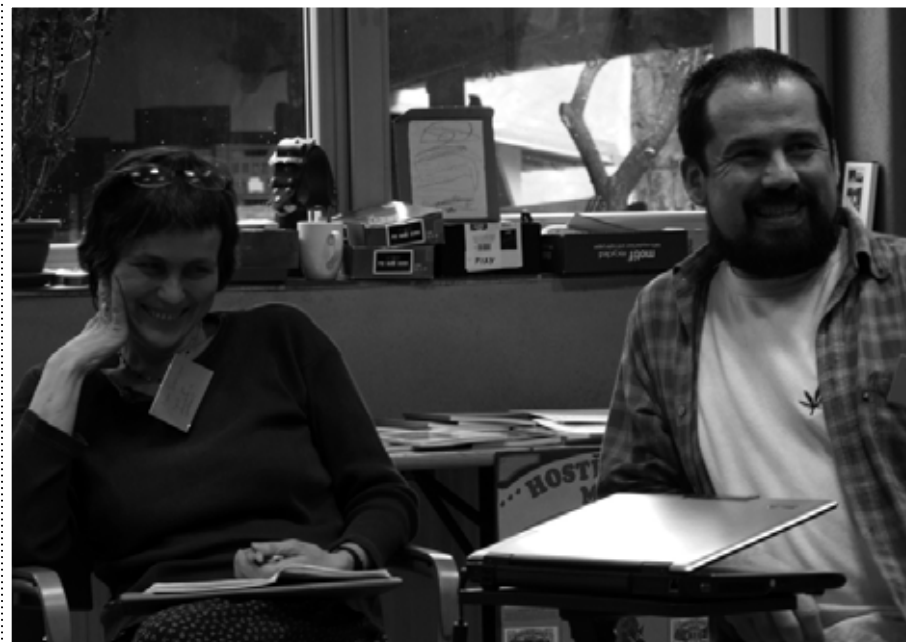
Opět jsme si přáli především propojovat různé „subkultury“, což se snad alespoň částečně podařilo. Systém tvorby programu metodou Open space – otevřený prostor i tentokrát umožnil rozvinutí některých témat až během semináře. Například vzrušená debata na prvním semináři o tom, zda je „malé“ (drobní výrobci, malé organizace) u nás diskriminováno vedla k další diskusi, na téma Malí versus velcí: existuje diskriminace? Také tematika sociálního podnikání a jeho vztahu k ekologickému hnutí se rozvíjela ve více sezeních, a jak napovídá příslušný záznam (Sociální podnikání a jeho vztah k životnímu prostředí), vedla nakonec k účasti „ekologické delegátky“ na setkání o definici sociálního podnikání u nás.

Téma „demokratických ekonomik“ se ukázalo být hůře uchopitelné a abstraktnější nežli loňské téma „lokálních ekonomik“. Na druhé straně prostory, ve kterých jsme se nacházeli (pasivní dům, moštárna, sušárna, vytopná na dřevotěpku...), vykrytalizované výsledky mnohaletého úsilí environmentálních aktivistů i místní komunity, byly zcela konkrétní a dodávaly našemu setkání unikátní rámec a také optimismus. Na otázku, co si ze semináře odnáší, odpověděl jeden z účastníků: Naděje... A taky výbornou buchtu.

Nada Johanisová,
Brno 8. 5. 2008

DEMOKRATICKÉ EKONOMIKY A SOUVISEJÍCÍ POJMY

ZÁZNAM Z PREZENTACE/DISKUSE, KTEROU VEDLI JIRKA GUTH A NAĎA JOHANISOVÁ. ZAPSALI JIRKA GUTH A NAĎA JOHANISOVÁ.

Demokratické ekonomiky

(Nada Johanišová – prezentace)

Užíváme pojmy *demokratické ekonomiky/demokratická ekonomika* a s nimi související *ekonomická demokracie*. Co to je? *Demokratické ekonomiky*, alespoň v mém pojetí, jsou existující ekonomické entity, které se odlišují od klasických firem tím, že v jejich fungování je obsažen princip vzájemné pomoci a svépomoci a jsou řízené demokraticky – ne na principu „jeden dolar jeden hlas“, jako např. akciové společnosti, ale na principu „jeden člen jeden hlas“. Členové mohou být totožní s investory, s výrobci a/nebo s klienty. Provozují sice ekonomické aktivity (produkují statky a služby), ale cílem jejich aktivit je často spíše aktivita sama, nežli zisk jako takový. Příklady: odbytové zemědělské družstvo, výtvarná dílna při malé obci, obecně prospěšná společnost, zaměřená na ekologickou osvětu, družstevní záložna, neziskové nakladatelství, obecní prodejna, chráněná dílna, tělovýchovná jednota, malé bytové družstvo, společenství vlastníků, klub na sdílení automobilů (carsharing) nebo organizace, která takovýmto organizacím pomáhá na světě. *Demokratická ekonomika* je taková, která obsahuje velký podíl takovýchto ekonomicky demokratických entit.

Ekonomická demokracie je pojem ještě méně propracovaný, podle různých autorů sem může spadat například:

- pluralita forem vlastnictví a poskytování statků a služeb (nejen privátní, ale i obecní, státní, družstevní, komunitní, neziskové, družstevní...), pluralita ekonomik (ekonomika peněžní/nepeněžní – reciprocita, sousedská výpomoc, dobrovolnictví/ ekonomika přírody),
- hodně malých hráčů na trhu (snaha o podporu malých a středních firem, současný svět je naopak charakterizován stále většími hráči – monopoly),
- posun od tvorby peněz centrální bankou/státem (tisk bankovek) či komerčními bankami (multiplikovaná expanze depozit) k tvorbě peněz komunitou (systémy LETS, obecní peníze, systém Wirtschaftsring),
- rovnoměrná distribuce příjmů,
- rovnoměrná distribuce kapitálů: lidé by měli být nejen konzumenty, tj. mít příjem na to, koupit si statky a služby, ale mít i možnost tvořit, podnikat, produkovat – v některých zemích je např. základní požadavek mít půdu na vypěstování vlastního jídla. Ke kapitálům se může vedle půdy řadit i know-how (vzdělání pro každého), peníze (právo na svépomocné peněžnictví), veřejný prostor (mít se kde scházet), často se hovoří o přírodě jako o kapitálu, nebo o „občině“: je zde představa, že každý má určité právo na vzduch, na vodu...

Související pojmy

(Jirka Guth – diskuse)

Diskuse se točila kolem některých pojmů, a to zejména: místní, pospolný, vzájemný, mravné, udržitelné, malé, ekologické, veřejné.

Některé závěry z diskuse:

- **živnostníci** (zde: OSVČ) nejsou veřejní, co do demokratičnosti podnikání (řízení!) nejsou hodnotitelní, ale jsou konstitutivní složkou demokratické ekonomiky, protože bývají malí,
- **etické podnikání**, to je matoucí a raději nedoporučované. Mimochodem, neetické může být i přijímání peněz pro nejobohulibější účely, pocházejí-li tyto, totiž ty peníze, z prokazatelně neetického podnikání. Ale o tu etičnost jsou pořád spory: ČEZ, Philip Morris, provoz proherních automatů...

- podnikání **s trojím ziskem**,

- hospodářským,
- společenským,
- životněprostředovým,

bývá v angličtině označováno jako „social“, ale česky trefnější by bylo „ekosociální“, „udržitelné“ nebo tak něco. Jak se pozná, že je takové? Mělo by to být deklarováno v základních dokumentech dotyčné firmy a zároveň doložitelné (měřitelnými) výsledky – vždyť je psáno, že po ovoci strom bývá poznán. Mimo ty tři cíle, ale důležité: demokratické, co nejdemokratičtější řízení. Určitě zapojit všechny pracovníky, ale pokud možno všechny „držkolíky“ („stakeholdery“), nebo aspoň ty, na které dotyčné podnikání nejvíc dopadá – například na jejich osvětě (životní prostředí)

- komunita: obvykle vázaná na konkrétní místo či oblast. V tom případě krom vazby na místo nemají nutně společné zájmy. Tím se liší od nelokalizovaného společenství či pospolitosti, se společnými, ale z celospolečenského hlediska dílčími zájmy. Nezřídka se za podmínku označení kolektivu jako komunity kladou složité „síťové“ vzájemné vazby, mající aspoň zčásti i povahu napětí. Podpora (krajanů, v diaspoře) a společenská kontrola až uzavřenost jako dvě strany téže identity (identity té komunity),

- z diskuse dále: především svoboda a ekonomika bez přívlastků?

- možno i využívat cla a dotace?

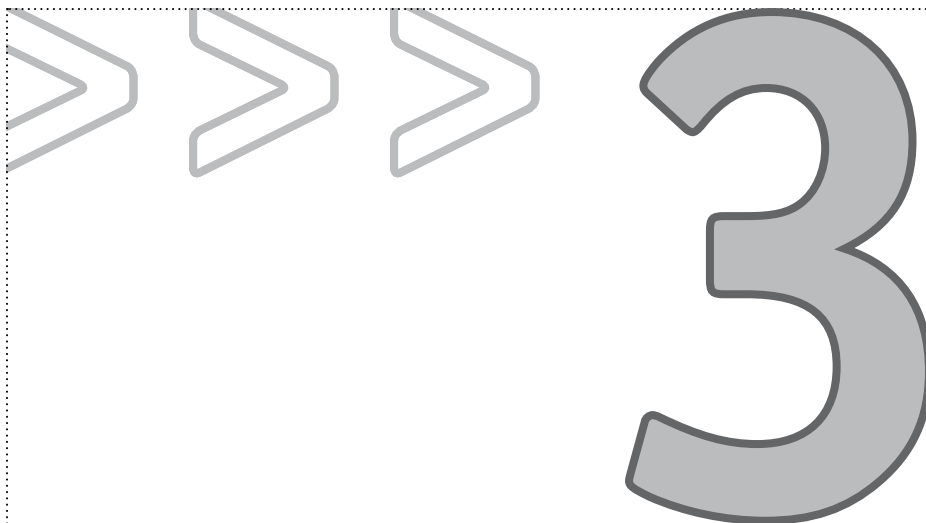
- jak zvrátit (mega-)trendy?

- úspory z rozsahu,

- volný trh je fikce, jsou velmi (!) různé jeho regulace a deformace (téma vedlo ke vzniku dalšího sezení),

- corporate social responsibility – sociální odpovědnost korporací: pozor na vytírání očí,

- business je občan komunity, tedy měl by být, proto chovejme se tak němu...

SOCIÁLNÍ PODNIKÁNÍ V ČESKÉ REPUBLICE

ZÁZNAM Z PREZENTACE/DISKUSE, KTEROU VEDLA PETRA FRANCOVÁ.
ZAPSALY PETRA FRANCOVÁ A JITKA UHLÍŘOVÁ.

Sociální podnikání je dosahování sociálních cílů prostřednictvím ekonomických nástrojů. V rámci programu EQUAL fungují Národní tematické sítě a jedna z nich se věnuje sociální ekonomice. Při ní vznikla dílčí pracovní skupina, jejíž součástí jsou zástupci NNO, družstev a experti. Chybí tam však zástupci podnikatelů. Tato pracovní skupina pracuje na stanovení principů sociálního podniku a jeho definici. Své závěry později předloží Národní tematické síti ke schválení. Cílem pracovní skupiny je dojít ke vzájemné shodě na tom, co je sociální podnikání v ČR. Výsledek bude nabídnut Ministerstvu sociálních věcí. To jej využije dle svého uvážení – možná jej přeformuluje.

Následují informace a některé dílčí závěry z práce této pracovní skupiny – jedná se o průběžné informace, protože skupina v době konání Open space svou práci ještě neskončila:

Zatím se v pracovní verzi debatuje o čtyřech hlavních principech sociálního podniku. Sociální podnik by podle nich měl mít:

- 1) obecně prospěšný cíl; naplňovat koncept trojího prospěchu (ekonomického, sociálního, environmentálního),
- 2) systém participace a demokratického rozhodování,
- 3) specifické financování a použití zisku (financování může být výcezdiové a zisk by měl být reinvestován do rozvoje podniku – 30% zisku by si mohli rozdělit vlastníci),
- 4) místní rozměr.

Sociální firma je specifická forma sociálního podniku, kde jsou zaměstnání lidé s velkým znevýhodněním.

U sociálního podnikání nezáleží na jeho formě, ta může být v kterémkoli sektoru – soukromém, veřejném i neziskovém.

Do sociálního podnikání nepatří chráněné dílny (měly by být transformovány), ani camphill – má odlišnou povahu.

Sociální podniky by měly výhledově usilovat o finanční soběstačnost bez dotací, i když v některých případech se bez nich neobejdou. Většinou bývají financovány z veřejných zdrojů počáteční investiční náklady. Do sociálního podnikání nepatří aktivity obce – nepodniká na otevřeném trhu, musela by si zřídit firmu. Splnění definice může být podmínkou k dosažení dotací.

Vedla se diskuse o tom, zda je obecný environmentální cíl rovnoprávný se sociálně prospěšným cílem. A bylo konstatováno, že z dosavadních diskuzí ve výše zmíněné pracovní skupině to není jasné.

Závěr:

Environmentální neziskové nevládní organizace (NNO) bohužel nejsou do procesu formování definice zapojeny. Je třeba usilovat o lepší propojení mezi environmentálními a sociálními NNO, navzájem se zdají být nepřístupné, uzavřené do sebe, přitom však o širší spolupráci stojí. Jejich cíle se často překrývají, proto by lepší spolupráce oběma těmito stranám neziskového sektoru velmi prospěla.

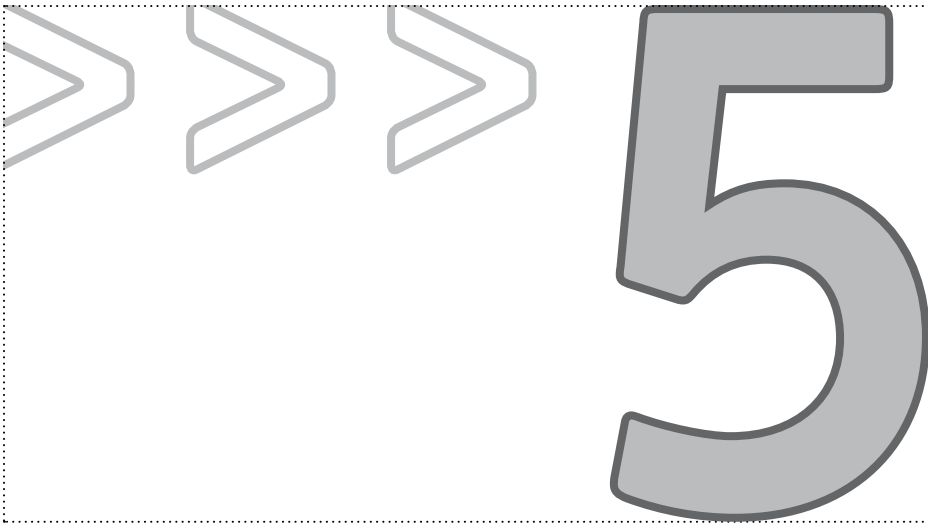
4

JAK FUNGUJE DRUŽSTVO?

SHRUTÍ DISKUSE, KTEROU VEDLI LUCIE BRANČÍKOVÁ A PETR JELÍNEK;
ZAPSALI LUCIE BRANČÍKOVÁ A PETR JELÍNEK.

Družstva jsou právně vymezena v § 221 Obchodního zákoníku. Lze vyčlenit několik zásadních principů, na jejichž základě fungují. Jsou demokratická, platí zde 1 člen = 1 hlas. Stírá se rozdíl mezi klientem a členem družstva. Členové de facto družstvo řídí. Družstvo generuje zisk, ale není to nejpodstatnější cíl činnosti. Větší význam má vlastní cíl činnosti, ať je to aktivita ve veřejném zájmu, služba pro členy a/nebo pro druhé, často sociálně slabé spoluobčany. Dále jsou družstva nepolitická a na státu nezávislá a konečně, vzniká-li zisk, může být rozdělen mezi členy, rozhodne-li členská schůze. Družstevnictví a jeho propagaci se kromě družstevních svazů věnuje také organizace CIP EQUAL, sdružení, které sbírá úspěšné příklady sociálních podniků, a prezentací úspěšných dodávajících odvahy potenciálním družstevním podnikatelům. V současné době hledají možnosti zakládat tzv. obecní družstva, která by zabezpečovala služby a zaměstnávala své občany. Snad se podaří na československou slavnou minulost tisíců bytových, výrobních, zemědělských a dalších družstev navázat i v blízké budoucnosti.

NEPODMÍNĚNÝ PŘÍJEM

ZÁZNAM Z DISKUSE, KTEROU VEDLI PETRA FRANCOVÁ A JIRKA GUTH.
ZAPSAL JIRKA GUTH, DOPLNILA PETRA FRANCOVÁ.

Úvod

Zve se též všeobecný, občanský, základní (basic income, Grundeinkommen) a v současné vlně diskusí v ČR též „univerzální základní“, ve zkratce UZP.

Základní informace byly publikovány např. v článku Hrubce a Brabce v LtN č.44/2007 (těž na www.literarky.cz) a ve sborníku Philippe Van Parijs, Marek Hrubec, Martin Brabec a kol., *Všeobecný základní příjem: právo na lenost, nebo právo na přežití?*, Filosofia 2007. Další užitečný odkaz (články a rozhovor s Goetzem Wernerem, majitelem sítě drogerií DM Markt a propagátorem myšlenky základního příjmu) je tento: http://www.antropozofia.sk/socialna_trojclennost/

Myšlenka občanské dávky je založena na to, že každý občan dostane základní příjem pouze z toho titulu, že je občanem, a spolu s tím budou zrušeny všechny dávky a daně kromě DPH a spotřební daně. Vznikne tak pocit přijetí a uznání každého jednotlivce (občana) a uvolní se tak tvůrčí aktivita a prostor pro seberealizaci každého jedince. Toto opatření bude mít dominový efekt na řadu dalších důležitých změn, např. na způsob zacházení se zaměstnanci (lidé nebudou nuceni pracovat v nedůstojných podmínkách za minimální mzdu, takže zaměstnavatelé budou nuceni vytvořit příznivější pracovní podmínky a zvýšit mzdu). Vznikl by svobodný prostor pro iniciativu a lidé by se mohli více věnovat kultuře, sociálním věcem – v první řadě asi rodině, ochraně přírody apod.

Konkrétní výše: Na Aljašce v současnosti **1680 USD ročně**, Tlustý/ODS navrhoval pro ČR **6000 Kč měsíčně** (podrobnosti v příloze) a Charles Murray navrhl v r. 2006, aby byly veškeré stávající programy sociálního zabezpečení a pomoci chudým zrušeny a místo nich stát začal každému dospělému Američanovi vyplácet peněžitou částku ve výši **10 000 USD ročně** (přičemž 3.000 dolarů by občan byl povinen použít na zdravotní péči). V Německu se propracovávají různé přístupy, hovoří se o částkách v rozmezí **od 800 EUR do 1.500 EUR** měsíčně.

Poznámky z diskuse

Mnoho parametrů a podmínek je třeba dále studovat a zvažovat, např. postavení dětí a cizinců, vazba na důchod, výčet dávek, které by UZP nahradil, souběžná změna daňového systému apod.

Existují pochybnosti stran doprovodného rizika zvýšení kriminality a alkoholismu a kontroverzní zkušenosti se zaváděním zákona o sociálních službách (za dávku nejsou nakupovány sociální služby) a se zadlužováním nejchudších. Podobně vyvstává otázka dlouhodobého vývoje: možná by se snižovala produkce a disponibilní zdroje k přerozdělování. Mezi předpokládanými přínosy nesmí chybět víc částečných úvazků a méně cest za prací. Hodnocení z feministického hlediska není jednoznačné.

Co dál?

- možná založit nějaký diskusní rozesílač, „konferenci“,
- sledovat aktivity Obce křesťanů, Masarykovy dělnické akademie a Filosofické fakulty UK v Praze, o nichž je známo, že se UZP zabývají,
- v angličtině je „živý“ web <http://www.etes.ucl.ac.be/bien/Index.html>.

Příloha: Státem zaručený příjem

Zavedeme tzv. státem zaručený příjem, který nahradí celkem tři sociální dávky: podporu v nezaměstnanosti, dávky doplácené do životního minima a přídavky na děti. Výše dávky se bude odvíjet od počtu členů a výše příjmů rodiny.

Pro státem zaručený příjem platí, že čím více si členové rodiny dohromady vydělají, tím vyšší bude celkový příjem rodiny, složený z výdělků a sociální dávky. Živiteli rodiny se vyplatí opustit sociální síť a přijmout práci, protože tím zvýší celkový příjem rodiny.

Státem zaručený příjem je finanční částka, která bude náležet měsíčně každému občanovi, pokud není poživitelem důchodu a pokud dlouhodobě a soustavně neodmítá práci, v následující výši: zletilá osoba 6 000 Kč, 1. dítě 2 400 Kč, 2. a 3. dítě 3 600 Kč, 4. dítě 2 400 Kč, 6. a každé další dítě 600 Kč.

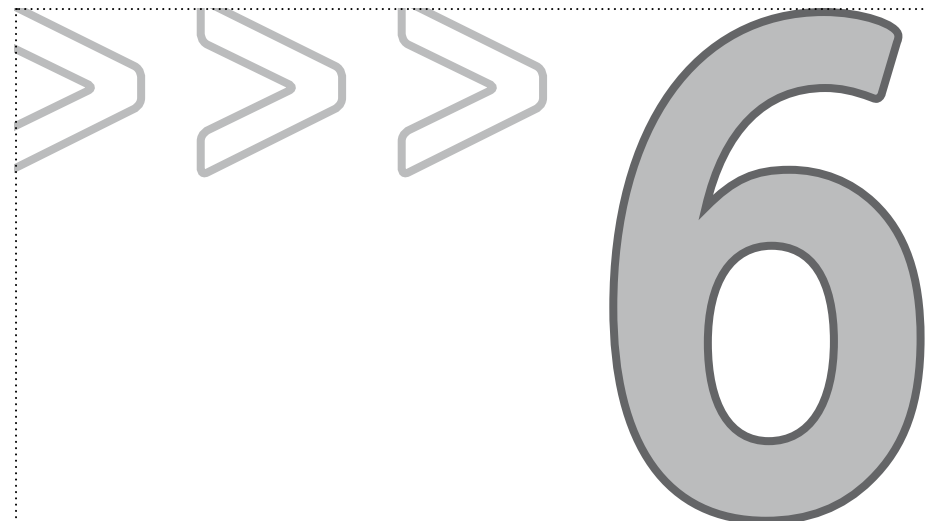
Státem zaručený příjem bude občanu náležet i v případě, že bude mít příjmy z ekonomických aktivit, bude jen postupně klesat o 15 % jím dosažených příjmů.

Reforma přinese občanovi nejen existenční jistotu a více faktických peněz do jeho peněženky, ale také výrazně zvýší jeho motivaci zaměstnat se, protože každý ekonomický činný občan bude mít výrazně vyšší příjmy než ten, který se práci vyhýbá. Snížením sociálních odvodů, a také zrušením minimální mzdy (není pro ni důvod v souvislosti se zavedením státem zaručeného příjmu) vzniká široké pole pro vznik nových pracovních míst.

Ostatní dávky, jako sociální příspěvek, příspěvek na bydlení, rodičovský příspěvek, zaopatřovací příspěvek, dávky péčovské péče, porodné, pohřebné, příspěvek při péči o osobu blízkou a další, nebudou zavedením státem zaručeného příjmu dotčeny.

Sníží se složitá administrativní zátěž. Stávajícím sociálním pracovníkům se uvolní ruce pro skutečnou sociální práci a budou se moci více věnovat lidem, kteří pomoc opravdu potřebují.

Výtah z volebního programu ODS pro volby do PS P ČR v r. 2006.

DRUŽSTEVNICTVÍ DO R. 1948 A PO R. 1989

ÚVODNÍ VSTUPY NABÍDLI NAĎA JOHANISOVÁ A MARTIN KOŘISTKA. SPOLEČNOU DISKUSI ZAZNAMENALA JANA TESAŘOVÁ, DOPLNILI NAĎA JOHANISOVÁ, MARTIN KOŘISTKA A JIRKA GUTH.

Inspirace z Velké Británie

- LETS, biokluby – modely svépomoci, vymanění z limitovaného ekonomické systému
- Richard Douthwaite – publikace Short Circuit: podrobný popis případových studií z Británie a odjinud, r. vydání 1996. Ke stažení na www.feasta.org
- výzkum na britském venkově ve spolupráci s New Economics Foundation (N. Johanisová: Living in the Cracks: A look at rural social enterprise in Britain and the Czech Republic. Text ke stažení na www.feasta.org, v ČR ho lze objednat na e-mailu: ivos.stehlik@tiscali.cz)
- New Lanark – Robert Owen – před 150 lety propagoval ekovesničky
- Nadace Horace Plunketta – Plunkett Foundation – knihovna nedaleko Oxfordu – zprávy z kongresů družstev, i o situaci v Československu

Vývoj družstev na území Československa do roku 1945

- rozvoj družstev – od 60. let 19. století
- tehdejší inspirace ze zahraničí – např. Holandsko, Dánsko – zemědělská družstva, Anglie – spotřební družstva
- Friedrich Wilhelm Raiffeisen – 19. století – místní rolníci, stejný podíl, stejný hlas, založení na osobní znalosti – mezi lety 1862 a 1877 velký rozmach místních úvěrních družstev v Německu, raiffeisenek
- František Cyril Kampelík – napsal text Spořitelny po farských kollaturách orbě, řemeslu ze svízelů pomohou – vyšlo již 1861 – předvídal/shrnoval principy úvěrních družstev, ale skutečné kampeličky, i když nesou jeho jméno, vznikaly spíše na základě německých raiffesenek Kromě nich vznikaly v Německu i u nás ještě záložny, které měly trochu jiný princip (větší základní vklad členů, ale členové neručili celým majetkem)
- velká slovenská osobnost družstevního hnutí Samuel Jurkovič – v letech 1845–1851 v Sobotišti, vesnička na jihozápadním Slovensku mezi Senicou a Myjavou, založil a vedl úvěrní družstvo Gazdovský spolek, považovaný za první družstvo na evropské pevnině.
- 1873 – krach na vídeňské burze – omezení, poté opět rozmach
- na začátku 20. století byla československá družstva příkladem světa
- často několik družstev v obci – elektrifikační, výrobní ad.
- družstva – zemědělská, výrobní, skladištní, kampeličky, bytová (i spojení s výrobou energie – elektrická družstva – v současné době vzniká na toto téma bakalářská práce na FSS – Petra Němcová)
- např. Olomouc, Přerov – družstva na zafinancování investice do řadových rodinných domů
- Družstevní asociace ČR v Praze – má družstevní knihovnu, vydává publikace z historie družstevnictví
- František Radoslav Chleborád – v 19. století iniciátor Prvního podnikatelského spolku pražských dělníků Oul, který měl podle různých zdrojů 2660 až 4000 členů a tvořila jej soustava spotřebních a výrobních družstev
- banka Slavie – důchodové pojištění pro dělníky
- mezi družstva patřilo také např. Národní divadlo (Upřesnění Jirka Guth: zhruba ano, ale pro přesnost: Sbor pro zřízení českého národního divadla byl spolek, ne družstvo. V letech

- 1880–1900 Družstvo ND z pověření zemského výboru divadlo (majetek země české!) spravovalo. V tomto družstvu si mohl každý člen koupit jeden až několik podílů (po 500 zlatých) a formálně to bylo „společenstvo s ručením obmezeným“. Petřínská rozhledna
- mnohá družstva – nacionalistická dimenze
- r. 1938 bylo zhruba 3 miliony Čechoslováků aktivními účastníky družstevního hnutí (zhruba polovina tohoto čísla označovala členství ve více než jednom typu družstva, ale každý člen měl v průměru tříčlennou rodinu, která byla také hmotně účastna v družstevním hnutí) Blíže viz L. Feierabend: Zemědělské družstevnictví, str. 17.
- za 2. světové války – družstevní elita Němci zabita, případně utekla do zahraničí

Ladislav Feierabend

- založil Obilní monopol – snaha o obranu proti levným dovozům obilí (ve 30. letech 20. století byl protekcionismus legitimní)
- vrchní ředitel Kooperativy – obchodní organizace českých skladištních družstev
- za 2. světové války utekl do Anglie, byl ministrem v londýnské vládě, napsal paměti s názvem Politické vzpomínky
- členem agrární strany, nesouhlasil s vyjednáváním londýnské vlády s komunisty
- v roce 1952 vydal v New Yorku knihu o venkovských družstvech, přeložena do češtiny r. 2007 pod názvem: Zemědělské družstevnictví v Československu do roku 1952 (lze objednat na: ivos.stehlik@tiscali.cz)

Situace po roce 1945

- rozbití systému družstev proběhlo pomocí tří zákonů
- násilný převod stávajícího majetku družstev pod vznikající JZD
- stavební bytová družstva – vznikala z iniciativy státu při podnicích či městech
- potlačené otázky vlastnictví – existovalo dědictví, převod družstevních práv pouze se souhlasem družstva

Družstva po roce 1989

- problém demokratického řízení – často několik lidí v představenstvu bytového družstva rozhoduje o záležitostech desítek členů, prosazování vlastních zájmů aparátu
- bylo potřeba do určité doby písemně požádat o převodu bytu do osobního vlastnictví
- v roce 1994 byl vydán zákon o převodu bytů do vlastnictví, jehož cílem bylo privatizovat byty socialistických družstev ve prospěch družstevníků – ale až novela zákona v roce 2000 zavádí status právního subjektu „Společenství vlastníků jednotek“. Menších skupin, které mají zabezpečit obnovení skutečného „družstevního principu“ – osobní znalost členů, jejich přímé zapojení do rozhodování o jejich majetku a penězích
- speciální rejstřík Společenství vlastníků jednotek vedený soudy – SVJ však vznikají ze zákona a zápis do rejstříků má jen deklaratorní význam. Existují však de facto i de jure ke dni stano-veném novelou zákona účinnou od roku 2000!

- palčivá otázka privatizace družstev, zejména těch velkých
- družstva jsou povinna (po 30. 6. 2000) při převodu odkupu více než jednoho bytu v domě do osobního vlastnictví svolat schůzi vlastníků za účasti notáře a zvolit orgány Společenství vlastníků jednotek – právnické osoby – často to družstva (protiprávně) nedělají a tvrdí, že SVJ vznikne až tehdy, kdy budou mít vlastníci, fyzické osoby více než 75 % podíl na domě, přičemž toto je pouze výjimka, týkající se SVJ vzniknuvších podle starého znění zákona z roku 1994
- hlasování na schůzi (**zástupce družstva** a vlastníci – fyzické osoby) – dle čtverečních metrů plochy jimi vlastněných bytů (Důležitá poznámka: Na schůzích SVJ vlastníků nemají družstevníci co dělat, nejsou vlastníky!)
- bytová družstva poskytují mylné, odrazující a zastrášující informace. Úmyslně dezinterpretují znění novely zákona z roku 2000
- zákon **limituje možnost převodů bytů** již jen do 1. 7. 2010, pak už družstva nebudou povinna byty do osobního vlastnictví převádět – existuje obava, že se i vlastníci bytů v domech bytových družstev dostanou fakticky do podřízené role (budou-li po 1. 7. 2010 ve SVJ v menšině) bez reálného vlivu na rozhodování o jimi spoluvlastněné nemovitosti, výši plateb do fondů a zejména nákladů na revitalizace. Ty jsou velice nákladné a záleží na objednateli, jakou s dodavatelem dohodne cenu. Dohaduje-li ji družstvo, jako většinový vlastník domu, rozúčtuje ji na své členy a bude mít snahu ji nadiktovat – převahou svého podílu – také menšinovým spoluvlastníkům. Cenu odsouhlasuje ten, kdo ji sám neplatí !!! Komu to prospívá?
- **Zajímavá řešení ze zahraničí**
- problémem je nedostupnost bydlení v některých lokalitách a pro některé skupiny obyvatel (např. ve velkých městech si nižší a středně příjmová skupina nemůže bydlení dovolit)
- pozemkové spolky – obec koupí pozemky a drží dostupnou cenu pro místní lidi
- Austrálie – všichni platí nájem ve výši svého příjmu / lidé s příjmem nad určitou úroveň se musí vystěhovat a zajistit si vlastní bydlení

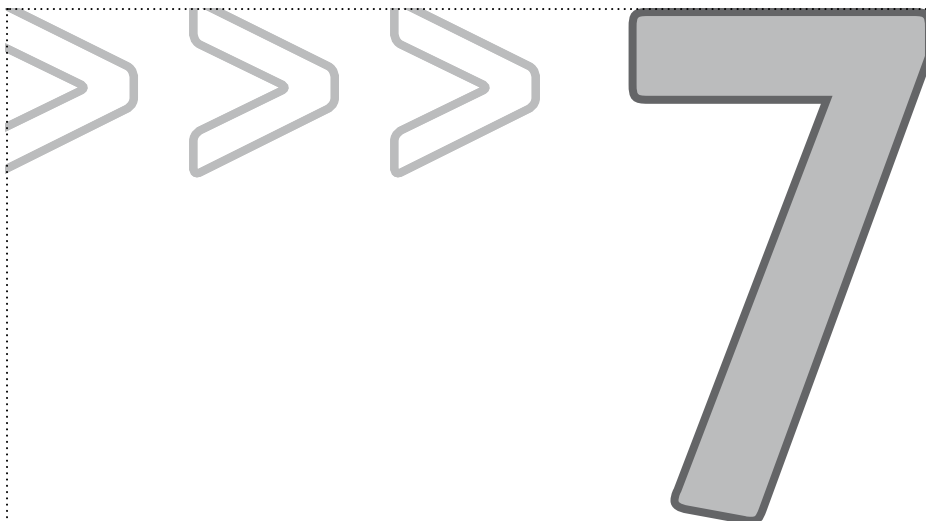
Martin Kořístka doplňuje k bytovým družstvům u nás:

Nejsem proti bytovým družstvům založeným nově z vůle jejich členů. Důležité je, aby každý člen měl reálnou možnost se podílet na řízení družstva, spolurozhodování a kontrole. Kde toto neexistuje, není tato forma právnické osoby vhodná. Jakmile nelze svolat členskou schůzi všech členů, nejde o družstevnictví.

Pokud je tedy plédováno pro obnovování družstev a družstevního principu, je třeba vždy zároveň říkat ALE ... neboť jinak toho zneužijí post-socialistická bytová družstva pro udržení své moci, ovládnutí svých členů i menšinových spoluvlastníků a udržení vlastnictví co největšího počtu bytů ve „svých“ domech, které zákonodárci již před 13 lety nabídli zákonem č. 72/94 Sb. družstevníkům k převedení do vlastnictví – prakticky „za babku“.

Tato možnost převodu bytů do vlastnictví ale definitivně skončí 30. 6. 2010 !!! Převedena je však dosud jen cca čtvrtina bytů. Je třeba přísně a přesně odlišovat bytová družstva vzniklá za období socialismu a bytová družstva založená po roce 1989. Jejich právní režimy jsou zcela odlišné a zák. č. 72/94 Sb. ani nelze aplikovat na všechny.

Společenství vlastníků jednotek, která vznikají ze zákona (72/94 Sb.) z vlastníků bytů, původně družstevních, se mnohem více blíží principům „lokální ekonomiky“ než socialistická bytová družstva přežívající jen díky laxnosti, nízkému právnímu vědomí a nezájmu jejich členů.

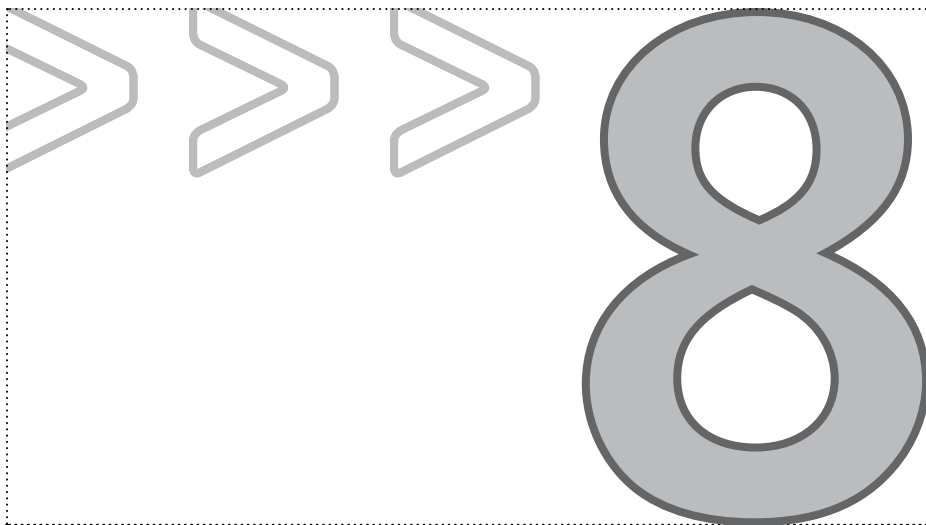
INSPIRATIVNÍ PROJEKTY ZE ZAHRANIČÍ

ZÁZNAM Z BESEDY S JARKOU LAMAČOVOU A PETREM JELÍNKEM.
ZAPSALA JARKA LAMAČOVÁ.

Organizace FutureGenerations (www.future.org) je nevládní organizace se sídlem v USA a s místními pobočkami v Indii, Tibetu, Peru, Afgánistánu a Číně. Zaměřují se na komunitní rozvoj a na rozvoj, kde si lidé mohou pomoci z vlastních zdrojů. Místní pobočky vedou místní lidé. Mimo přímé projekty v těchto zemích, organizace FutureGenerations otevřela vzdělávací program zaměřený na místní komunity (Applied Community Change and Conservation), který se mně (Jarka Lamačová) podařilo studovat. Jedná se o dvouletý program, který probíhá přes internet, se 4 výjezdy do Indie, Peru, USA, Nepálu a Bhutanu, kde jsme měli možnost navštívit místní komunity a vidět a učit se od místních lidí, jak využívat místní zdroje. Byli jsme skupina 18 studentů ze 14 různých zemí jako Afgánistán, Irán, Indie, Bhutan, Vietnam, Kambodža, Rwanda, Uganda a další, věkově od 24 do 57 let s různými pracovními zkušenostmi. Všichni jsme už byli pracovně zapojeni v komunitách v našich zemích a prakticky uplatňovali získané zkušenosti v našich komunitách. Projekty v místních komunitách, kde organizace Future Generations působí jako faktor zvenčí, jsou založeny na teorii SEED-SCALE, kterou organizace rozpracovala. Tato teorie je postavená na tom, že každá místní komunita má lidskou energii, na které může stavět. Aby se komunitě dařilo změnit to, co chtějí, musí být splněny určité principy. Např. na začátku je potřeba stavět na tom, co se už komunitě povedlo a nezačínat prvně s problémy, které komunita má, dále je potřeba, aby byly zapojeny 3 sektory, tj. místní komunita, místní vláda a také sektor zvenčí jako je nevládní organizace pro úspěšnou spolupráci. Třetím principem je, že všechny činnosti by měly být podloženy evidencí – daty a v neposlední řadě, vše by mělo směřovat ke změně chování. Více informací o samotné organizaci a teorii naleznete na www.future.org.

Prezentace byla doplněna povídáním Petra Jelínka o zemědělském projektu v Ladakhu, který byl iniciován ISEC – International Society for Ecology and Culture.

UDRŽITELNÝ EKONOMICKÝ SYSTÉM PRO EKOLOGICKÉ PODNIKÁNÍ

ZÁZNAM Z DISKUSE, KTEROU VEDL MICHAL RUMAN.
ZAPISAL MICHAL RUMAN.

Na začátku diskuse představil garant Michal Ruman projekt Sluneční kampaň – evropskou kampaň na podporu udržitelného využití obnovitelných zdrojů surovin a energie iniciovanou mládežnickou federací Youth and Environment Europe. Kampaň si klade za cíl propojit a zpropagovat aktivity neziskových nevládních organizací (NNO), firem, obcí a expertů zabývajících se tématem po celé Evropě (mj. pomocí www.sunnycampaign.net) a vytvořit prostor pro vzájemnou výměnu zkušeností i „statků“. Byl vysloven předpoklad, že ekologické podnikání trpí nedostatkem financí.

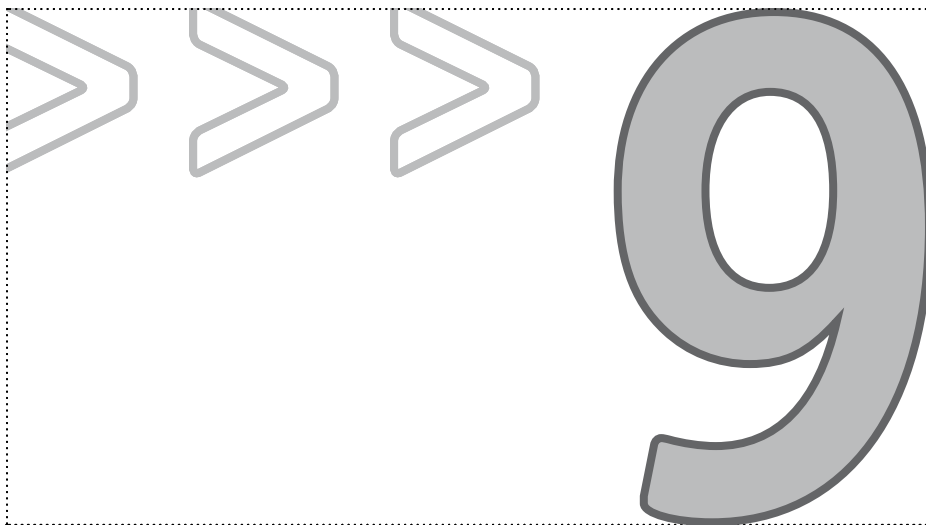
Hlavní diskutovanou otázkou bylo, jak podpořit výměnu zboží, služeb a know-how v ekologickém sektoru. Účastníci byli vyzváni, aby se zamysleli nad mechanismy demokratické ekonomiky, které by mohly být použity na různých úrovních navázaného partnerství (od lokální po evropskou). Naďa Johanišová zdůraznila lokální úroveň, kterou při vytváření lokálních ekonomik nelze přeskochit. Ty jsou totiž založeny na vzájemné důvěře aktérů. Podle Jiřího Gutha může ale problém nastat na úrovni jednotlivců, lidský faktor často působí proti vzájemné spolupráci a otevřenosti. Vyplynulo tedy, že klíčová pro vytvoření nezávislého ekonomického systému pro sektor ekologického podnikání bude práce s konkrétními lidmi, kteří se musí podílet již na jeho samotném utváření.

Inspiraci je možné hledat v LETs či více formalizovaném švýcarském systému WIR, ve kterém několik desítek tisíc firem obchoduje v nezávislé měně. Zakládání podpůrných institucí typu záložna vzhledem k výši základního jmění 35 mil. Kč a podmínkám fungování určených v případě ČR Českou národní bankou doporučit nelze (více o záložnách v ČR v tématech Mirka Hoška).

Byla vznesena otázka, zda není lepší se zaměřit pouze na jeden obor, a obava, zda toto zúžení nezpůsobí nedostatek rozmanitých nabídek a tím paralyzaci systému.

Zbytek času byl věnován příkladu konkrétní mikroekonomické jednotky – zpracovatelný konopí a potřebám pro její rozvoj. Za jednu z cest možného financování bylo navrženo vydání „akcií“ nebo jiné formy podílových smluv.

Na závěr: Zamyšlení nad možnostmi využití alternativní měny pro sektor stavebnictví. Na příkladu trojúhelníku ekologický architekt – stavitel, dodavatel přírodních izolací, výrobce solárních kolektorů byly ukázány možnosti takového systému (generování zakázek, snižování ceny pro koncového zákazníka). Ukazují se ale také problémy s pokrytím nákladů, které by se ale daly vyřešit po vzoru LETs rozdělením platby za materiál (v penězích) a další služby (v alternativní měně).

FAIR TRADE DRUŽSTVA V KOLUMBII

»» ZÁZNAM Z BESEDY S EVOU FRAŇKOVOU,
ZAPSALA EVA FRAŇKOVÁ.

Strávila jsem v Kolumbii 6 týdnů v říjnu – listopadu 2006. Dělal jsem tam výzkum toho, jak systém Fair Trade (spravedlivého obchodu) funguje v praxi, zda přináší drobným producentům v rozvojových zemích (v tomto případě konkrétně pěstitelům kávy v horských oblastech centrální části Kolumbie, které jsou jedny z nejhudších a nejpříznivějších v rámci Kolumbie) předpokládané výhody. Navštívila jsem 6 certifikovaných Fair Trade družstev, z čehož 4 družstva byla spíše malá, s působností v jednom regionu (okolo 100 rodin malých farmářů, kteří vlastní plantáže velikosti několika hektarů) a 2 družstva byla větší (tzv. družstva II. řádu), profesionálněji organizovaná, fungující jako zastřešující organizace několika menších družstev ve více regionech. Prováděla jsem kvalitativní výzkum formou semistrukturovaných rozhovorů, v každém družstvu s několika lidmi (ředitelem nebo vedoucím družstva, někým dalším z vedení a aspoň jedním farmářem), ve 4 případech jsme navštívili farmu někoho z družstva, po jednom případě jsme se zúčastnili celodenního zasedání vedení družstva, části dvoudenního školení pro farmáře a neformální části sjezdu všech členů družstva.

Následující text tvoří zajímavosti či postřehy týkající se fungování systému Fair Trade. Nejde o kompletní výsledky mého výzkumu – ty jsou pro zájemce dostupné na adrese <http://www.fairtrade.cz/index.php?clanek=62> (Fair Trade v praxi. Případová studie producentů kávy zapojených do Fair Trade v Kolumbii – výzkumná zpráva ze studentského projektu Evy Fraňkové, FSS MU, únor 2007)

Hnutí Fair Trade tvoří řetěz: producenti, obchodníci, zpracovatelé, neziskové organizace, spotřebitelé.

Standardy FLO (Fairtrade Labelling Organisation – organizace udělující známku FAIRTRADE) mají několik úrovní:

- 1) Obecné standardy pro organizace malých farmářů – jde většinou o družstva, ale ne nutně – záleží na legislativě daného státu, každopádně platí podmínka demokratického rozhodování, zejména o způsobu rozdělení utržených peněz a o způsobu použití peněz ze společného fondu družstva. Certifikovaní nejsou jednotlivci, ale vždy jejich organizace. Malý farmář je definován tak, že svoje hospodářství je schopen obhospodařovat převážně sám se svojí rodinou. Takoví malí farmáři musí tvořit v družstvu nadpoloviční většinu. Členové družstva si volí svoje vedení, které se jim zodpovídá ze své činnosti. Minimálně jednou ročně se musí konat sjezd všech členů družstva, na kterém se jedná o strategických rozhodnutích a volí se případně (v kolumbijském případě většinou každé 2 roky) nové vedení.
 - 2) Obecné standardy pro najímané pracovníky.
 - 3) Specifické standardy pro jednotlivé produkty (káva, čaj, bavlna, banány, rýže atd.)
 - standardy se týkají sociální, environmentální a ekonomické oblasti produkce,
 - všechny standardy obsahují:
 - a) minimální požadavky, které musí být splněné v době certifikace nebo být dosaženy v krátkém jasně daném období po ní,
 - b) požadavky na zlepšení – další kroky ke zlepšování situace ve všech třech oblastech produkce, které se plní postupně, družstvo v nich musí průběžně prokazovat pokrok.
- Plné znění všech platných standardů ke stažení na www.fairtrade.net.

Shrnutí zkušeností z návštěvy 6 FT družstev produkujících kávu v Kolumbii:

Jako výhoda byla jednoznačně nejčastěji uváděna jistota garantované výkupní ceny. Jako další důležité pak byly zmiňovány existence social premium a související možnost financovat ze společného fondu vlastní projekty, vzdělávání farmářů týkající se zejména organických technik pěstování kávy a organizace v družstvu, která umožňuje společný prodej kávy a podporuje spolupráci. V některých případech byla výslovně zdůrazněna demokratická organizace družstva a možnost říkat svůj názor, ovlivnit rozhodování. Farmáři často vyjadřovali hrdost na to, že pěstují kvalitní organickou kávu.

Mezi hlavními problémy byla prakticky ve všech případech zmiňovaná nízká minimální garantovaná výkupní cena FT kávy. Dalším velkým problémem je pak vysoká cena certifikace. Negativně jsou vnímány také požadavky na obsáhlou a komplikovanou administrativu, která v důsledku produkci FT kávy prodražuje.

Můj vlastní závěr z toho, co jsem měla možnost v Kolumbii vidět – Fair Trade nefunguje dokonale a bezchybně a není bezpracnou cestou k vydělání velkých peněz. V situaci jednotlivých malých farmářů má ale velký význam v určitém (ideálně přechodném) období, kdy se zformuje spolupráce v rámci družstva, které má pak jako celek mnohem lepší postavení na trhu, což farmářům dává větší svobodu rozhodnout o sobě. Výhodou systému Fair Trade je určitě fakt, že se pravidla (i v diskusi s producenty) vyvíjí, např. v případě minimální garantované ceny došlo na jaře 2007 k jejímu navýšení.

10

NÁKUPNÍ „MIKRODRUŽSTVA“ VE VELKÝCH MĚSTECH

ZÁZNAM Z DISKUSE, KTEROU VEDL PETR JELÍNEK – GAO A PETR LEDVINA – PAVOUK. ZAPSAL PAVOUK.

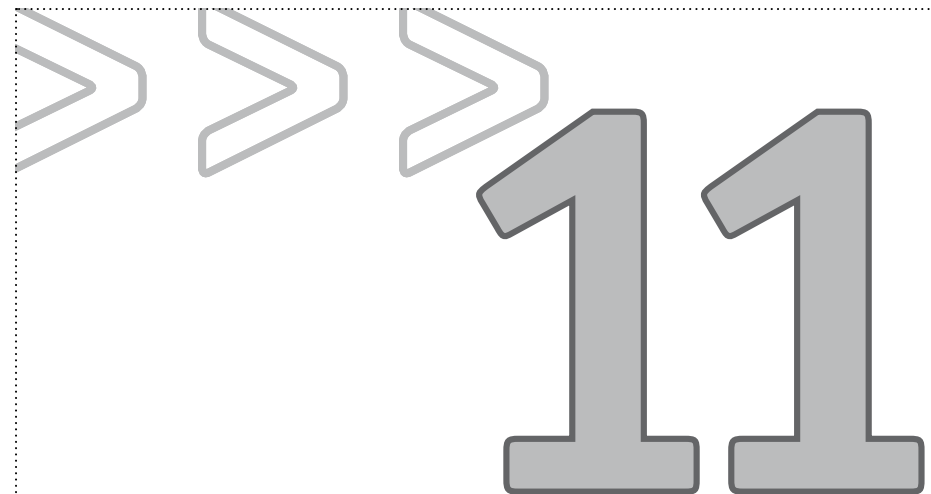
Společné nakupování (nákupní mikrodružstva) ve velkých městech patří mezi příklady demokratické ekonomiky. Jednak snižuje náklady, zajistí nákup jinak obtížně sehnatelných výrobků a navíc svou poptávkou může změnit nabídkovou stranu výroby, tj. zajistit výrobu/dodávku zatím nepříliš rozšířených komodit, kterými jsou u nás biopotraviny. Jak jsme se shodli, má význam i na venkově.

Petr Jelínek představil úspěšné aktivity na Horním Mlýně ve Ktiřtinách: 1. potravinová banka (každý dává minimální vklad 3000 Kč) – zároveň jde o podporu místního zemědělce. 2. místní banka (bude v jiném bloku samostatně). 3. Auto na půl <http://autonapul.hornimlyn.cz/> 2 auta, 1 vozík. Jediný známý Carsharing v ČR. 4. Místní měna – opuštěno. 5. V roce 2008 snaha o založení obchodu.

Pavouk představuje společné nakupování na Veronice v Brně (zrovna nefunguje) a potravinovou banku Hnutí Brontosaurus.

V Praze funguje (snad) nákup a rozvoz do krabic – Dan Mourek (Nadace Partnerství Praha).

Yvonna představila společné nakupování biojehničího od Valašských Klobúk z projektu „ovečka do Bílých Karpat“: funguje úspěšně v Brně, vždy tak jednou za rok. Mezi tyto nákupy patří i dovoz na Veroniku od rodičů naší kolegyně jednou za rok – složení se na dopravu a distribuce po Brně: brambory na zimu, mrkev, další zelenina, med, mák. Zjevně funguje i na řadě jiných míst Dlouhá debata, proč není na trhu dostatek lokální biozeleniny. Problém je počet dodavatelů/zelinařů! Yvonna: měla by být odbytová družstva biozemědělců. Dohodli jsme se, že pro podporu zemědělců je dobrá společná objednávka na začátku sezóny a zaplacení zálohy (na nákup osiva, technologií), jako to funguje u některých krabicových systémů (dodávka v bedýnce sezónní zeleniny až před dům) v zahraničí.

MALÍ VS. VELCÍ – EXISTUJE DISKRIMINACE?

ZÁZNAM Z DISKUSE, KTEROU VEDLA JANA TESAŘOVÁ. ZAPSALA JANA TESAŘOVÁ.

V úvodu diskuse jsme načrtli sféry, v nichž se může projevovat nerovný přístup k malým a velkým subjektům: veřejná správa, podnikatelská sféra, neziskový sektor. Překážky mohou být legislativní povahy, ekonomické (včetně dotací, subvencí, cel), administrativní; mohou také spočívat v přístupu k některým zdrojům a metodám (např. síla zastoupení ve střešních a oborových organizacích, lobbying). Dále jsme se zabývali jednotlivými příklady:

Veřejná správa: V lednu 2008 vzniklo Sdružení místních samospráv. Iniciativa je reakcí na stávající situaci, kdy Svaz měst a obcí zastupuje spíše zájmy velkých municipalit, v rozpočtovém určení daní jsou ještě stále zvýhodněny velké obce a města a nedochází k decentralizaci některých rozhodovacích pravomocí.

Pozn.: Vyváženosť podpory malých a velkých municipalit je průběžně řešena např. v nastavování dotací státu a Strukturálních fondů Evropské unie (např. Program rozvoje venkova je nastaven pro obce do 500 obyvatel, komplementarita s Regionálními operačními programy). (Pozn. Jirka Guth: To je velmi nepřesné zjednodušení, většina prostředků z PRV to omezení nemá.)

Úroveň firem: Stát prostřednictvím pobídek, daňových úlev, vybudováním infrastruktury a dalších nástrojů podporuje zejména velké investory, nadnárodní společnosti. Důvody: jednodušší administrativa, větší flexibilita, velké lákadlo pro média a tudíž i politiky, kteří se o danou investici „zaslouží“. (Zajímavý zdroj: případová studie Ekologického právního servisu na téma velkých investic – Nošovice.) Podpora malých subjektů není lákavá – nenese mediální slávu.

Argumentem v dnešní ekonomice je flexibilita pracovní síly, často související s pohybem za prací u velkých investorů – ta má však i negativní ekonomické, sociální a environmentální dopady.

Velké zdanění práce je obecným problémem.

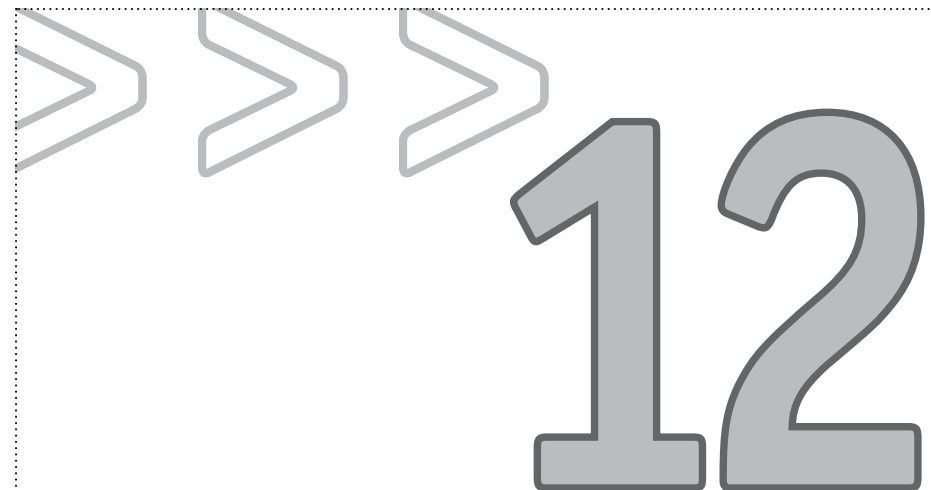
Jedním z nástrojů ovlivnění činnosti drobných podnikatelů je stanovení výše paušální minimální daně – vyvažuje mezi potíráním šedé ekonomiky a podporou živnostníků, problémem je mj. nepředvídatelnost situace. Lze se inspirovat z 1. republiky – stanovené taxy již na začátku roku. Legislativa je komplikovaná, připravuje se zjednodušení živnostenského zákona.

Příklady k prověření: farmáři v Rakousku či Polsku, Irsko.

Veřejné zakázky: Důvody častějšího získání veřejných zakázek ze strany velkých firem bývají: nastavení kritérií zakázky, složení komise. Roli hraje značka, u velkých firem se předpokládá větší organizační a finanční zázemí, tedy stabilita a zároveň flexibilita. Velké firmy často na jednotlivé práce najímají subdodavatele a jsou pro ně zdrojem rizik (zejména pozdní/žádné platby). Překážkou je také korupce, k níž napomáhá nízké zapojení veřejnosti do plánování a rozhodování (mj. neveřejná zasedání zastupitelstva, nízká kontrola starosty a jeho týmu ad.). Často jsou díky korupci podporovány místní firmy, ne však s rovným přístupem k zakázkám.

Nestátní neziskové organizace: Menší neziskové organizace nemají přístup k některým dotačním titulům, např. pokud vyžadují předfinancování projektů. (Totéž může platit pro malé obce, ty však mají snadnější přístup k úvěru než neziskové organizace.)

V neziskových organizacích pracuje velké množství dobrovolníků, jejichž práce se dá považovat za vlastní zdroj organizace; dobrovolnictví je však legislativou zbytečně sešněřováno.

DECENTRALIZACE ENERGETIKY

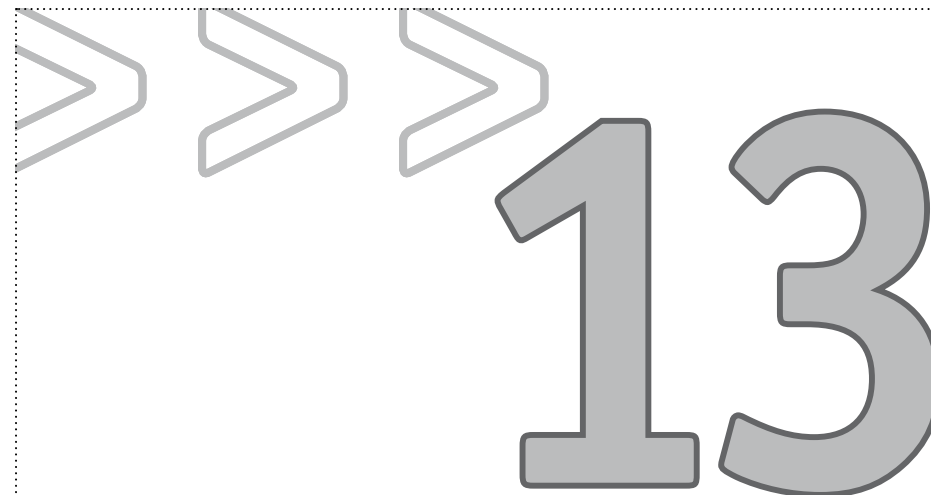
ZÁZNAM ZE SPOLEČNÉ DISKUSE, KTEROU GARANTOVALI YVONNA GAILLYOVÁ, VOJTA KLUSÁK A STANDA KUTÁČEK. MODEROVALA A ZAPSALA YVONNA GAILLYOVÁ.

V průběhu celé debaty se vracelo téma realizovaných příkladů – regionů, které dospěly k nějaké míře decentralizace energetického systému. Vždy je tato skutečnost spojována s pojmem energetické soběstačnosti. V prostředí, které je zatím zcela jiné než přející decentralizaci, se síla příkladů jeví jako zásadní argument. Konkrétně zmíněny:

- Jindřichovice pod Smrkem (Vojta Klusák),
- Güssing/Burgenland, Rakousko (Vojta Klusák, Yvonna Gaillyová) – soběstačnost regionu (skoro 30 obcí, 27 000 obyvatel) postavená zejména na všestranném využití biomasy (informace německy na <http://eee-info.net/>, něco málo česky ve 3. čísle roč. 2007 časopisu Veronica <http://www.veronica.cz/?id=128&i=49>),
- Schönau, Německo (Standa Kutáček) – soukromý (občanský) systém distribuce elektřiny z obnovitelných zdrojů – nejen na místní úrovni – již 67 000 zákazníků (jen německy: <http://www.ews-schoenau.de>).

Další podněty z diskuse:

- Musíme vždy uvažovat decentralizaci technickou (mnoho malých zařízení), nebo stačí decentralizace organizační? (To by nám umožnilo počítat např. se stávajícími zdroji a hledat cesty decentralizace v distribuci). Nebo dokonce decentralizovat organizačně i technicky? (Zamýšlel se zejména Jirka Guth).
- Příklady ukazují, že decentralizace energetiky s sebou často nese decentralizaci ekonomiky (příprava paliva – pracovní místa, platby zůstávají v regionu, další navazující podnikání). Problém s přenášením příkladů je přirozená odlišnost regionů – jiné potenciály obnovitelných zdrojů energie, rozdílné potřeby, jiné vzdálenosti atd.
- V souvislosti s připravovaným zákonem o výrobě tepla z obnovitelných zdrojů (zatím máme zákon pro elektřinu): To je výzva pro města, která mají vybudované teplovody. Jde o to lidi přesvědčit, že zásobování teplem ze spousty malých zdrojů může zajistit bezpečnost. Doposud se totiž příklady decentralizace vyskytovaly spíše na venkově (výjimka třeba Třebíč).
- Jak podpořit decentralizaci a lokalizaci ekonomiky? Naďa Johanisová představila různé vize výkvětu britských „alternativních“ ekonomů v Schumacher College na podzim 2007: ani oni se neshodují. Někdo radí protekcionismus – tarify a kvóty (Colin Hines), někdo zavádění a podporu místních měn (Richard Douthwaite), někdo ekologickou daňovou reformu. Je to námět pro další Open space?
- V souvislosti s tématem Open space: Podivuhodně obdobná debata o kampeličkách (viz diskuse s Mirkem Hoškem) jako o kotelnách. Něco na tom bude... (Táňa Fischerová).
- Zuzana Drhová – informace o připravované publikaci edice APEL (Zelený kruh) – Decentralizace energetiky: řeší typy zdrojů, energetickou bezpečnost, rozhodování zda se soustředit na zdroje nebo na strukturu energetiky. Popisuje posun od centralizovaných zdrojů k většímu počtu malých zdrojů. Týká se elektřiny i tepla, vlastnictví zdrojů, možností místního rozhodování i otázky: kam (z regionů) tečou peníze za energii?

SOCIÁLNÍ PODNIKÁNÍ A JEHO VZTAH K ŽIVOTNÍMU PROSTŘEDÍ

ZÁZNAM Z DISKUSE, KTEROU GARANTOVÁLY LEONA KUPČÍKOVÁ
A JITKA UHLÍŘOVÁ. ZAPSALY LEONA KUPČÍKOVÁ A JITKA UHLÍŘOVÁ.

V této pracovní skupině se řešily dva problémy: jak pokračuje analýza hostětínských udržitelných projektů, jaké indikátory jakým způsobem jsou v jejím rámci sledovány a zda z poznatků, které o moštárně máme, ji můžeme označit za sociální podnik či ne. Respektive, co by měl podnik splňovat, abychom ho mohli označit za sociální. Nejprve něco k debatě o analýze udržitelných projektů, zejména analýze moštárny Tradice Bílých Karpat (TBK) s. r. o.

V rámci probíhající analýzy hostětínských udržitelných projektů (moštárny TBK s. r. o., biomasové výtopny, kořenové čistírny, sušírny ovoce, Seminárního centra – pasivního domu, solárních systému a šetrného osvětlení) probíhá i výzkum ekonomických, sociálních a environmentálních dopadů hostětínské moštárny.

Výzkum sleduje obecné indikátory u většiny hostětínských projektů a dílčí indikátory u jednotlivých projektů. Jednotlivé indikátory byly předmětem kritické diskuze, vzhledem k jejich obtížnému sledování a interpretaci. Mezi relativně nejjednodušší vyčíslitelné indikátory patří ty ekonomické.

„Novinkou“ pro měření toku financí v regionu je Trastem pro ekonomiku a společnost v České Republice pilotně testovaný Lokální multiplikátor. Tento nástroj umožňuje vyjádřit číselným indexem finanční vliv obce či podniku na místní ekonomiku. Nejprve se určí region, ve kterém chce daný subjekt působit. V případě moštárny to je kružnice o poloměru 25 km, v jejímž středu leží obec Hostětín.

Výpočet lokálního multiplikátoru pak probíhal ve třech kolech. Nejprve se zjistily výdaje moštárny, ve druhém kole se zjistilo, kolik z těchto výdajů bylo utráceno lokálně, tj. v určeném regionu. Ve třetím kole se dotazníkovým šetřením zjistilo, kolik peněz utratili dodavatelé moštárny v regionu. Získané číslo se pak podělilo původními výdaji. Z průběhu výpočtu je jasné, že výsledný index se může pohybovat od 1 do 3. V případě hostětínské moštárny dosáhl lokální multiplikátor čísla 1,63. To znamená, že každá koruna, která přišla do regionu díky existenci moštárny, vygenerovala navíc dalších 63 haléřů, které se v regionu udržely. Dodavatelé moštárny se v závislosti na úrodě a dalších vlivech velmi mění a i když se moštárna snaží zásobovat se místními surovinami, ne vždy se to daří. Tento indikátor umožňuje i samotné moštárně nahlédnout na své dodavatele a určit, zda by některé z nich nemohla získat v regionu. Lokální multiplikátor by se taky mohl stát důležitým nástrojem pro transparentní zadávání veřejných zakázek, kde by se mohl stát vedlejším kritériem přidělení zakázky.

Z dalších zkoumaných indikátorů jsou hlavně problematicky vyčíslitelné ty sociální. Není jasné, jak nejlépe sledovat participaci občanů na projektu či zda a jak lze vliv hostětínských projektů promítnout do populační dynamiky obce. Jako sociální indikátor by se mohl sledovat i ukazatel pocitu spokojenosti obyvatel obce, který vyčísluje místní iniciativa 25 měst a obcí TIMUR podle evropské sady indikátorů. Tento ukazatel sleduje i specifické podkategorie týkající se spokojenosti občanů, mj. bezpečnost, možnost pracovat v místě a podobně. Tohoto šetření by se obec Hostětín mohla v budoucnu zúčastnit spolu s některými okolními obcemi pro srovnání spokojenosti obyvatel. Není však ani potom jasné, jaký vliv by na spokojenosti místních měly samotné udržitelné projekty a jaký např. spokojenost s dopravní infrastrukturou atp. Do zkoumaných indikátorů by se mohl zahrnout např. i indikátor vandalství, neboť lidé zjevně ničí více projekty

a objekty, se kterými nesouhlasí. Sledování těchto a dalších sociálních indikátorů by mělo být založeno na kombinaci kvantitativních a kvalitativních výzkumných metod, protože jen kombinace výzkumných postupů nám může zaručit použitelné výsledky.

Skupina diskutovala o tom, zda hostětínská moštárna je či není sociálním podnikem. Závěr je neurčitý. Podle širší definice americké, se moštárna dá nazvat sociálním podnikem, díky jejímu přínosu k udržitelnému rozvoji a podpoře rozvoje venkovských oblastí:

- důraz na zachování místních vysokokmenných odrůd pro příští generace, využití jejichž plodů ve spotřebitelském prostředí je limitované tím, že se nedají všechny otrhat pro přímou spotřebu,
- sezónní práce pro místní nezaměstnané,
- rozvoj venkova atp.)

Skupina živě diskutovala o podstatě sociálního podnikání, přičemž účastníci/účastnice vycházeli z předchozího jednání, kde bylo sociální podnikání vnímáno takto:

„...sociální podniky jsou podniky, které obchodují na trhu za účelem naplnění veřejně prospěšných cílů...“ nikoliv pouze ekonomických či sociálních. „Mají tři charakteristiky:

1. Tržní orientace: Jsou přímo zapojeny v tržní produkci zboží a služeb. Vytvářejí obchodní marži, snaží se ekonomicky prosperovat. (U organizací, starších než dva roky, se ustálilo orientační kritérium: alespoň 50% z vlastních zdrojů. U mladších organizací kolem 25% z vlastních zdrojů).
2. Společenské vlastnictví: Jsou autonomními organizacemi s vlastnickou a řídicí strukturou založenou na zapojení skupin „stakeholderů“ (uživatelů služeb, místních komunit atd.). Zisky jsou rozdělovány stakeholderům nebo používány ve prospěch komunity.
3. Společenské cíle: sociální podniky mají explicitní veřejně prospěšné cíle jako například vytváření pracovních míst, školení a poskytování místních služeb. Stanovují si etické hodnoty včetně závazku budovat kapacitu místní komunity. Zpovídají se členům místní a širší komunity za sociální, environmentální a ekonomické dopady své činnosti.“

V ČR definice sociálního podnikání teprve vzniká. V současné době proto dochází v Praze k pravidelným schůzkám skupiny odborníků z akademické obce a z neziskového sektoru, která se vytvořila kolem Národní tématické sítě C. Skupina oficiálně ustavená jako Národní expertní skupina pro sociálněekonomické aktivity (NESEEA) intenzivně pracuje na definování sociálního podniku pro ČR. Za tuto skupinu se účastnila diskuse Petra Francová (NROS, Nový prostor), která zmínila, že ve skupině postrádají zástupce ekologických/environmentálních organizací.

Účastníkům Open Space se zdálo, že české pojetí sociálního podnikání klade příliš velký důraz na sociální pilíř. Takto formulovaná definice sociálního podniku kladoucí veliký důraz na sociální dopady podniku a mnohem menší důraz na jeho environmentální dopady, by moštárnu a její podobné podniky do sociálního označení nezahrnula. Je otázkou, zda je to tak správné.

V průběhu Open Space setkání se členové této diskusní skupiny dohodli, že vyšlou na další setkání NESEEA někoho z ekologických/environmentálních kruhů pro podrobné prodiskutování environmentálního pilíře sociálního podnikání.

Dodatek aneb následné akce v praze

Jana Tesařová, Naďa Johanišová a Yvonna Gailly připravily pro další jednání NESEEA podklad vycházející z diskusí v Hostětíně. Tento podklad a příklady dobré praxe environmentálně-sociálního podnikání a sociálního podnikání s důrazem na rozvoj venkova představila Leona Kupčíková 5. 2. 2008 na schůzce NESEEA v Praze. Členové NESEEA se shodli, že hostětínská moštárna je sociální podnikání. V definici bude zdůrazněno, že do sociálního podnikání patří rovnoměrně environmentální, sociální a ekonomický pilíř. V rámci sociálního podnikání hraje důležitou roli i rozvoj zaostalých venkovských oblastí.

PŘEDSTAVENÍ PROJEKTU KONOPNÉHO BIO DRUŽSTVA ČERNÍČ

»»» ZÁZNAM Z DISKUSE, KTEROU ŘÍDIL MICHAL RUMAN, ZAPISAL MICHAL RUMAN.

Projekt, jehož iniciátorem je o. s. Konopa spolu s o. p. s. Dům u Michala, vzniká na Vysočině nedaleko Telče v malé obci Černíč. Projekt usiluje o vytvoření demonstračního dvora – energeticky soběstačného zpracovatelského komplexu. Zaměřuje se na malokapacitní, energeticky nenáročné, precizní zpracování technického konopí a dalších rostlin pěstovaných v režimu ekologického zemědělství (zpracování stonku na vlákno – přízi, pazdeří – stavebniny, podestýlka, palivo a zpracování semene na potraviny, krmiva, příp. technických olejů, vše v BIO kvalitě). Počítá se založením družstva složeného z výše uvedených NNO, místních zemědělců, vlastníků objektu a stavebního podnikatele.

Energii bude provozu vedle již instalované vodní turbíny dodávat kogenerační jednotka (výroba tepla a elektřiny), popř. další obnovitelné zdroje – fotovoltaické články, solární kolektory a záložní generátor na rostlinný olej.

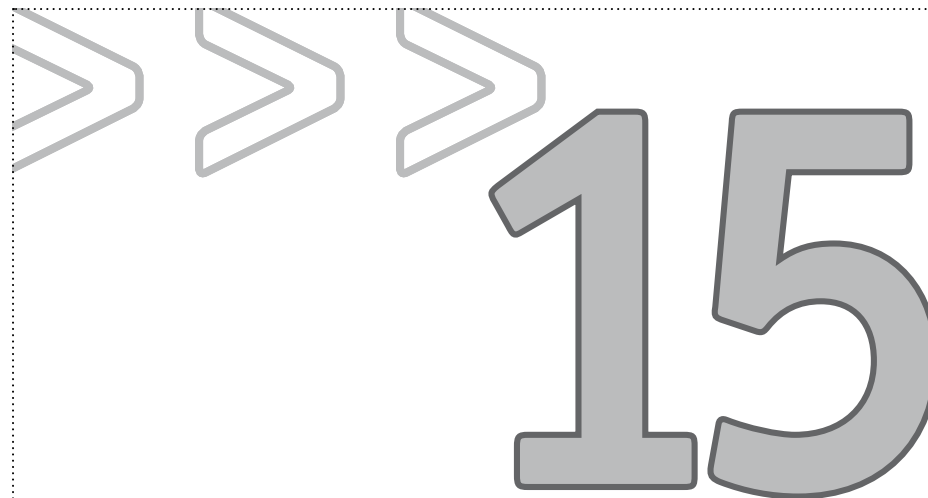
Zpracovatelská zařízení jsou umístěna do hospodářských budov opevněné gotické vodní tvrže. Obnovení produkční funkce mlýna je příležitostí pro stavební rekonstrukci této architektonické památky (původ sahá až do 12. st.).

Přímá vazba zpracovatelských na ekologickou zemědělskou produkci umožňuje využít místní, šetrně získávané surovinové zdroje, a to komplexně – jako potravinu, technickou surovinu i energetický zdroj. Tzn. že projekt vytváří uzavřený výrobní řetězec, který zajišťuje produkční stabilitu a tím i trvalou udržitelnost takto pojetého rozvoje venkova. Zároveň vytváří prostor pro rozvoj soukromých iniciativ místních obyvatel v oblasti druhotného zpracovatelského a obchodu.

Nedílnou součástí projektu je osvětové centrum zaměřené na představení tradičních výrobních postupů při zpracování rostlinných materiálů včetně obnovy původního vodního kola. Vedle expozice tu vznikne řada ručních děl a tím další pracovní místa.

Hlavní diskutovanou otázkou byly možnosti financování takového podniku, konkrétně: nákupu mlýna, (spolu)financování zpracovatelského projektu a rekonstrukce.

Byly zmíněna možnost obrátit se na zahraniční nadace a nadační fondy. Druhou možností je německá etická banka Gemeinshafstbank, která navázala spolupráci s Trastem pro ekonomiku a společnost a v současnosti hledá pilotní projekty v ČR (více viz. téma Standy Kutáčka). Pro jejich oslovení bude třeba dopracovat výhled ekonomického rozvoje podniku. Ve hře jsou také malí investoři, kteří by mohli vznik projektu podpořit po vzoru občanských elektráren (viz. www.solwin.cz).

EKONOMIE VERSUS KULTURNÍ IDENTITA

ZÁPIS Z VYSTOUPENÍ A BESEDY ŘÍZENÉ LUĐOU KLUSÁKOU.
ZAPSALA LUĐA KLUSÁKOVÁ.

Sekce se zaměřila na diskusi strategií obnovy, které si vypracovaly vesnice a městečka ve venkovských regionech. Garant sekce Luďa Klusáková nabídla zamyšlení nad proměnou vztahu městské společnosti ve vztahu k vesnici. Pod vlivem městské společnosti se také prosadila estetizace venkova, idealizovaný obraz vesnice osázené květinami a zbavené nežádoucích pachů a hluků. Do vztahu ke krajině vstoupily ekonomické zájmy.

Krásná krajina s výhledem se stala výhodným artiklem. Tento argument rozvinula na příkladu départementu Gers v jihozápadní Francii, který se hlásí ke gaskoňské identitě. Tento málo osídlený, zemědělský kraj, který minula industrializace a vyhnuly se mu velké silnice i železniční koridory v současnosti obrátil tento svůj nedostatek ve výhodu a nabízí se turistům i zájemcům o trvalé bydlení jako kraj s nečistším ovzduším, autentickou přírodou připomínající populární italské Toskánsko. Za posledních dvacet let se zde podařilo dostat Gers do povědomí Francouzů jako oblíbenou destinaci pro rodinnou turistiku a obrátit stereotyp z negativního na pozitivní. Na základě power pointové prezentace pokračovala diskuse o formách oživení vesnic a městeček a využití příkladů z historie, jež poukazují na příslušnost k větším regionálním, národním i nadnárodním identitám. Objevují moc historie při etiketizaci a marketingu a s pomocí národních a mezinárodních seznamů památek a kulturního dědictví (UNESCO) se pokoušejí těchto hodnot ekonomicky využít. Tento příklad se nabízí ke srovnání s podobně definovanými (postiženými) regiony ve východo střední Evropě, jako je např. Vysočina (Třebíčsko), Ústecký kraj (na jeho negativní pověst upozornila Leona Kupčíková), Šariš na východním Slovensku, nebo region Bílých Karpat, který se po rozdělení československé republiky místo ve středu státu ocitl na jeho nové hranici (Yvonna Gaillyová). Luďa Klusáková v této souvislosti upozornila na koncept renesance venkova ve formulaci francouzského sociologa Bernarda Kaysera.

Z diskuse vyplynulo, že je nutné analyzovat role aktérů, způsob financování revitalizace venkova. Vesnické regiony, které potřebují projít revitalizací nejsou pouze problémem východo střední Evropy. Příklad Gers se ukázal být užitečný, právě tak jako by bylo užitečné mnohem podrobnější srovnání se našimi vesnickými regiony. Přestože jsou tyto regiony periferní a venkovské, jejich komunity vstupují do procesu revitalizace jako aktivní občanské iniciativy, družstva a asociace, které jsou motorem regionálního rozvoje a přispívají k rozmanitosti společenského života, díky tomu, že mají dobré znalosti své kultury a historie. Tyto vědomosti pomáhají vytvářet a rozšiřovat místní tisk, regionální zastupitelé a v neposlední řadě regionální akademické prostředí.

Příklad Gers tak může posloužit jako inspirace. Ekonomické zájmy se v Gers projeví medializací potravinářského průmyslu, který pomáhá odbytu zemědělství a podílí se na vytvoření obrazu Gers. Ekonomicky nejúspěšnější ale jsou festivaly, které lákají do Gers největší počet platících návštěvníků a mohou v budoucnosti přispět k profanaci zatím půvabných opevněných vesnic, bastide, které jsou pro tento kraj typické. Tyto festivaly vytvářejí novodobou tradici založenou na kulturním importu prvků, které jsou tomuto kraji historicky cizí – jazz, country, závody camionů, latinsko-americká hudba. Ekonomie tak umí ničit i pomáhat.

16

PŘEDSTAVENÍ NOVĚ VZNIKLÉHO POLITICKÉHO HNUTÍ KLÍČOVÉ HNUTÍ

ZÁZNAM Z PREZENTACE A DISKUSE, VEDENÉ TÁNOU FISCHEROVOU.
ZAPSALA TÁNA FISCHEROVÁ.

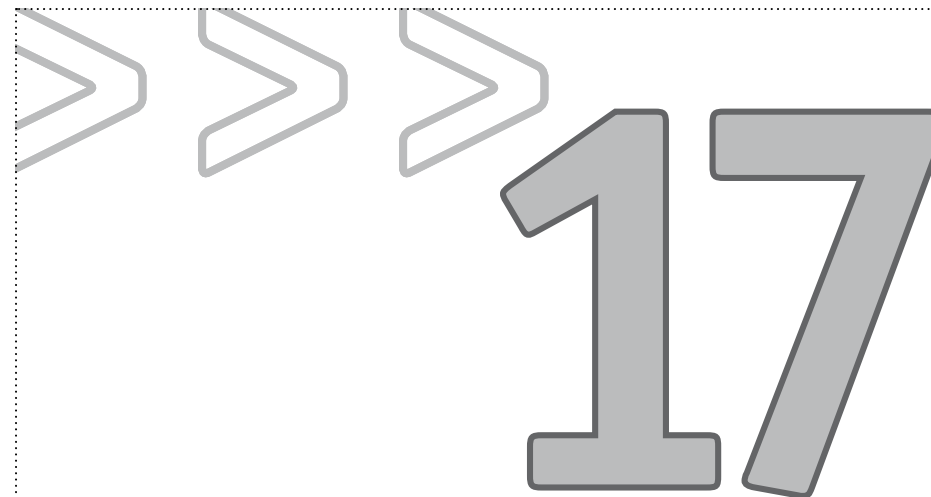
Úvod byl věnovaný představení jak principů, na kterých hnutí stojí, tak informací o praktických krocích, které je čekají v příštích měsících. Principy jsou v podstatě totožné s náplní jednotlivých okruhů, které byly diskutovány v rámci Open Space. Stojí na místní ekonomice, rozvoji družstevnictví, podpoře občanské aktivní společnosti, rozvoji tvořivosti, preferování malého a středního před velkým a na etice. Ve všech oblastech našeho života. přináší alternativní pohledy a hledá možnosti nezávislého financování vědy, vzdělání, kultury i sociálních programů. Chce aplikovat myšlenku trojčlennosti sociálního života (Rudolf Steiner), která odděluje tři pilíře, na kterých naše společnost stojí.

Jsou to: duchovní život (věda, vzdělání, kultura), který má být svobodný a vytváří všestranně rozvinuté osobnosti, které mohou přinášet nové myšlenky do dalších oblastí, což je ekonomika, kam patří především spolupráce a nikoli soutěž a oblast politicko-právní, kam patří rovnost. Přijetí a aplikace těchto principů do všech oblastí by znamenalo zásadní posun ve fungování naší společnosti. Je ovšem zřejmé, že pro uskutečňování všech těchto principů je také třeba spojit se s ostatními podobně smýšlejícími v Evropě, jejíž jsme dnes součástí. Takové skupiny tam ovšem již dávno existují a dosáhly už mnohých praktických výsledků (etické banky, družstva). Hnutí rovněž nechce být konkurencí stávajícím příbuzným stranám a hnutím, naopak chce s nimi spolupracovat všude, kde dochází k prolnutí jejich zájmů a snažení. Vzniká však proto, že myšlenky, na kterých stojí, žádná strana ani hnutí dosud nepřijaly za své základní. Domníváme se, že je třeba přinést je do společnosti, obhajovat je, rozvíjet diskusi a být připraveni nést i politickou odpovědnost, pokud ve společnosti vznikne volání po skutečných změnách.

V diskusi se objevily dva okruhy otázek. První o tom, zda je v naší společnosti dost lidí, kteří by něco takového chtěli a kteří jsou připraveni žít jinak. Některé hlasy vyjadřovaly spíše obavy a skepsi, jiné naopak víru v to, že bude-li zde něco nosného, bude sílit volání po změnách a víc a víc lidí se bude přidávat. (Což je i náš názor. Nejdříve zde něco musí být, potom se k tomu lidé mohou vyjadřovat, připojit nebo to odmítnout). Tyto otázky se budou objevovat vždy a teprve budoucnost může ukázat, kde je pravda.

Druhý se týkal zásad trojčlennosti a tázal se, zda je to opravdu systém funkční s tím, že mohou být i jiné možnosti. Vzhledem k časové omezenosti i k tomu, že toto nebylo meritem věci, diskusi jsme ukončili. Tato otázka je předmětem mnoha prací různých alternativních ekonomů i sociologů a je nutné se jí zabývat přece jenom více hloubkově. Je také možné věnovat příští téma přímo této otázce.

Zda se cíle KH podaří naplnit však ukáže budoucnost i to, kolik lidí je přijme za své a bude je chtít realizovat a rozvíjet na úrovni svých znalostí a možností.

LEGISLATIVNÍ PODNĚTY Z OPEN SPACE 2008

ZÁZNAM Z DISKUSE, KTEROU VEDL JIRKA GUTH. SHRNL JIRKA GUTH.

Podněty na celostátní úrovni

- 1 Povolit pěstění a zpracování konopí pro léčebné účely (už ale existují nadějné judikáty i při současné zákonné úpravě).
- 2 Kampeličky: Zkusit je vyjmout z působnosti směrnice 2000/12/ES, protože nenabízejí služby „veřejnosti“ – omezení počtem nebo místem a možná i jinými vzájemnými vazbami. Přitom pozor na „nebankovní úvěrové instituce“, to je něco úplně jiného a riskantnějšího, proto se to nesmí s kampeličkami nijak spojovat, natož zaměňovat. Bohužel k tomu bude asi jen málo spojenců v tuzemsku (asi 2 stávající kampeličky, snad několik zaniklých), ale jinde v EU více. Možná inspirace je i v Raiffeisen, tam přezívají určité prvky družstevnictví – chtělo by to jejich přehled.
- 3 (Velká) bytová družstva: reforma (zpět k družstevním kořenům) by byla milá, ale nejspíš je neschůdná.
- 4 Veřejné zakázky: určitě je třeba snažit se o snížení limitu, od něhož se musí postupovat podle tohoto zákona, a hlídat jeho neobcházení. V tom je platný spojenec Transparency International. Stojí zato se průběžně snažit o „ozelenění“ a „osociálnění“ podmínek pro veřejné zakázky, to obojí by lokálním a demokratickým ekonomikám mělo prospět.
- 5 Volný pohyb zboží, cla. Je to radikální (členství v EU!), ale určitě diskutovatelné.
 - a) Zákonná podpora místní produkce
 - b) Radikální zvýšení spotřební daně na uhlovodíková paliva – nutno komplexně a propracovat.
 - c) Omezovat hypermarkety jako způsob maloobchodu.
 - d) Rekonstrukce systému obchodu s emisními povolenkami. Vyzkoušet lepší systém, než je v EU teď na stacionární zdroje, na dopravě včetně letectví. Postupně zjistit, jak to dělají nízkonákladové aerolinky, protože ty by asi dokázaly levně létat i s tou daní sub b).
- 6 Sjednotit (samozejmě na „vstřícné“ úrovni) přístup stavebních úřadů při povolování kořenových čistíren odpadních vod – to je především podnět pro metodické vedení ze strany MMR a zčásti MŽP.
- 7 Hlídat“ právní úpravu družstevnictví (§§ 221–260 obchodního zákoníku), aby se nezhoršila.

Podněty pro krajskou politiku

- A Podpora tržnic – nejspíš regulací sortimentu přes „krajského“ provozovatele, více bude ve studii vznikající v rámci projektu fy Löw a spol., který spoluřeší Katedra environmentálních studií FSS MU Brno.
- B Podpora kompostování, určitě aspoň osvětou včetně např. ovládání Expertního systému pro kompostování od sdružení CZ BIOM, přinejmenším pro malé obce.

program

PROGRAM SEMINÁŘE

Čtvrtek 31. ledna

- 11⁰⁰–12³⁰ Demokratické ekonomiky a související pojmy (Jiří Guth a Naďa Johanisová)
 14⁰⁰–16³⁰ Exkurse po hostětínských projektech (pasivní dům, výtopna na dřevoštěpku, sušična ovoce, šetrné osvětlení, svépomocné solární kolektory, moštárna, kořenová čistírna odpadních vod.)
 17⁰⁰–18⁰⁰ Sociální podnikání v České republice (Petra Francová)
 Jak funguje družstvo? (Lucie Brančíková a Petr Jelínek)

Pátek 1. února

- 9⁰⁰–10³⁰ Systémy LETS v České republice: formy, organizace, financování (Alena Suchánková)
 Bez dotací a bez grantů: svobodněji, efektivněji, nezávisle, udržitelně (Martina Filipová)
 Sociální ekonomika, neziskové organizace a stát (Petr Andrlé)
 11⁰⁰–12³⁰ Nepodmíněný příjem (Jiří Guth)
 Družstevnictví do r. 1948 a po r. 1989, stíny současného bytového družstevnictví (Naďa Johanisová a Martin Kořístka)
 14⁰⁰–15³⁰ Inspirativní projekty ze zahraničí (Jarka Lamačová a Petr Jelínek)
 Udržitelný ekonomický systém pro ekologické podnikání (Michal Ruman)
 16⁰⁰–17³⁰ Fair Trade družstva v Kolumbii (Eva Fraňková)
 Nákupní „mikrodružstva“ ve velkých městech; příklady Horního Mlýna (Petr Ledvina –Pavouk, Petr Jelínek – Gao)

Sobota 2. února

- 9⁰⁰–10³⁰ Malí vs. velcí: existuje diskriminace? (Jana Tesařová)
 Etické bankovníctví (Mirek Hošek a Standa Kutáček)
 11⁰⁰–12³⁰ Jak založit družstvo? (Michal Ruman, Radim Pešek)
 Decentralizace energetiky (Yvonna Gailly, Vojta Klusák, Standa Kutáček)
 Sociální podnikání a jeho vztah k životnímu prostředí – příklad hostětínská moštárna (Jitka Uhlířová, Leona Kupčíková)
 14⁰⁰–15³⁰ Konopné BIO družstvo Černíč (Michal Ruman)
 Ekonomie vs. kulturní identita (Ludá Klusáková)
 Představení Klíčového hnutí (Táňa Fischerová)
 16⁰⁰–17³⁰ Má 50 000 Kč. Co s nimi? (Petr Ledvina – Pavouk)
 Legislativní podněty z Volného prostoru 2008 (Jirka Guth)
 Večer: Společné hodnocení semináře, rozloučení.

Kontakt na pořadatele:

Seminář Demokratické ekonomiky a udržitelnost: Open Space / Zimní škola trvale udržitelného rozvoje pořádal Trast pro ekonomiku a společnost ve spolupráci s Centrem Veronica Hostětín. Spolupořadatelem byla Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně. Facilitaci metodou Open space zajistila organizace Partners Czech, Praha.

Trast pro ekonomiku a společnost

Dvořákova 13, 602 00 BRNO
 tel.: +420 542 213 374, fax: +420 542 213 373, testrast@gmail.com, www.thinktank.cz

ZO ČSOP Veronica

Panská 9, 602 00 Brno
 tel. +420 542 422 757, fax +420 542 422 752, veronica@veronica.cz, www.veronica.cz

Centrum Veronica Hostětín

Hostětín 86, 687 71 Bojkovice
 tel.: +420 572 630 670, hostetin@veronica.cz, http://hostetin.veronica.cz

Poděkování za finanční podporu:

Podpořeno grantem z Islandu, Lichtenštejska a Norska v rámci Finančního mechanismu EHP a Norského finančního mechanismu prostřednictvím Nadace rozvoje občanské společnosti.

Seminář byl podpořen i projektem číslo 2B06126 „Ochrana krajinného rázu jako podstatného rysu české kulturní krajiny“, který je součástí Národního programu výzkumu II, programu „2B – Zdravý a kvalitní život“.

Tisk tohoto sborníku je spolufinancován z programu „Environmental Activities Grant Program“ společnosti Toyota Motor Corporation a přispěl na něj též Martin Kořístka, patentový zástupce v Brně.

Aktivitu Trastu pro ekonomiku a společnost podporuje Nadace Open Society Fund Praha.

Trast pro ekonomiku a společnost
Demokratické ekonomiky a udržitelnost: Open space
Sborník ze semináře
Květen 2008

Editoři: Naďa Johanisová, Stanislav Kutáček
Recenzovala: Blažena Hušková
Sazba: Radim Šašínska, www.larvagrafik.com

1. vydání, 2008. Náklad 200 výtisků.
Tisk: Voštěp, s.r.o., Brno

Publikace neprošla jazykovou úpravou.
Fotografie jsou pouze ilustrační.

ISBN 978-80-904148-0-8

